

Ungdomars delaktighet i bygdegårdsrörelsen

Unga människor måste få förutsättningar att tidigt använda och utveckla demokratiska arbetssätt.
Det kan endast ske om vuxna tar ungdomar på allvar, möter dem med respekt och positiva
förväntningar och anförtror dem ansvar. [...]

Det måste också finnas öppenhet för att prova nya verksamheter – aktiviteter som vuxna
kanske aldrig ens hört talas om, men som är attraktiva för ungdomar och som kan bidra till att göra
bygdegården till en naturlig mötesplats för unga människor.

Citat ur "Vår idégrund – bygdegården i det moderna samhället"

Bristen på samlingslokaler fick ungdomarna att ta saken i egna händer. Under 25 år byggde de cirka 400 bygdegårdar runt om i landet och la därmed grunden för Bygdegårdsrörelsen som en ungdomsrörelse.

En historisk tillbakablick

Bygdegårdsrörelsen växte fram under de första årtiondena av 1900-talet. Rötterna finns i landsbygdens folkrörelser. Bristen på samlingslokaler var särskilt kännbar för ungdomarna, som många gånger bokstavligen var hemlösa med sin mångskiftande verksamhet. Därför tog de saken i egna händer, och under 25 år byggdes cirka 400 bygdegårdar runt om i landet.

Arbetet skedde genom stora ideella insatser från medlemmar främst inom Svenska Landsbygdens Ungdomsförbund och JordbrukareUngdomens Förbund. Virket skänktes och arbetskraften var frivillig. Ungdomarna skapade själva förutsättningar för sina aktiva fritids- och föreningsverksamheter.

Ungdomar under de första årtiondena av 2000-talet har samma behov som ungdomar under de första årtiondena av 1900-talet: lokaler samlas i för sin verksamhet. I dag finns ofta lokalerna, inte minst i form av bygdegårdar runt om i landet, men det krävs också att ungdomar känner att bygdegårdarna är deras.

I den statliga utredningen "Allmänna samlingslokaler – demokrati, kultur, utveckling" (SOU 2003:118) konstaterade utredaren Kjell Nordström att "det finns anledning för samlingslokalföreningarna att se över hur man kan göra de allmänna samlingslokalerna mer tillgängliga för ungdomsföreningar och ungdomsgrupper".

Varför ska bygdegårdsrörelsen ge plats för ungdomar?

Bygdegårdsrörelsens idéprogram "Vår idégrund – bygdegården i det moderna samhället" är mycket tydligt kring ungdomars självklara plats i bygdegårdsrörelsen, se citatet på första sidan.

Det finns en lång rad skäl till varför ungdomar ska ges plats i bygdegårdsrörelsen:

- Bygdegården är samlingslokalen för bygdens människor. Ungdomar är – likväl som äldre – bygdens människor.
- Utvecklingen av bygdegården och av verksamheten i bygdegården berikas av att människor med olika perspektiv, erfarenheter och referensramar deltar.
- Bygdegårdsrörelsen behöver hela tiden tillföras nya funktionärer. Ungdomar är dagens och morgondagens bygdegårdsfunktionärer.
- Positiva erfarenheter från uppväxten skapar en vilja att i framtiden bo i hembygden. För att hela Sverige ska utvecklas är det viktigt att många unga vill skapa sin framtid på landsbygden.
- Ungdomars tilltro till demokrati och deras eget engagemang är avgörande för vårt lands framtid. Unga människor måste få förutsättningar att tidigt använda och utveckla demokratiska arbetssätt.

Diskutera i styrelsen:

- Känner ungdomarna på vår ort till bygdegården?
- Har vi några ungdomar som är engagerade i vår bygdegård? Hur blev de engagerade?
- Har vi några unga förebilder som skulle vara intresserade av att sitta med i styrelsen?
- Vilka är tänkbara ledare för ungdomsverksamheten?
- Hur och när kommer vi i kontakt med ungdomar?
- Vilken attityd har vi? Bemöter vi de unga på samma sätt som vi bemöter vuxna i vår bygdegård?
- Vet vi vad unga vill göra i vår bygdegård? Hur kan vi ta reda på det?
- Vad kan ungdomar göra hos oss, i vår bygdegård?
- Behöver vi anpassa vår bygdegård för ungdomsverksamhet i förhållande till hur den fungerar/ser ut i dagsläget?
- Kan vi samverka med andra aktörer i bygden?
- Kan vi samarbeta med någon barn- och ungdomsorganisation?

Bygdegårdarnas Riksförbund har fyra ungdomsorganisationer som medlemmar: 4h.se, cuf.se, juf.se och viunga.se

Hur ska bygdegårdsrörelsen ge plats för ungdomar?

Reflektera kring attityd

Den attityd vi har – var och en av oss – är avgörande för om ungdomar ska känna sig välkomna i bygdegårdsrörelsen eller inte. Vi har alla anledning att reflektera över vår egen attityd. Gläds vi när det är ungdomar i bygdegården – eller tycker vi att de bara förstör? Varför har vi den attityd vi har? Och hur kan vi vid behov förändra den?

Skapa kontakt

För att ungdomar ska komma till bygdegården och upptäcka den behöver bygdegårdsföreningen skapa kontakt med ungdomar.

Om det redan kommer ungdomar till aktiviteter i bygdegården är det naturligt att ha fortsatt kontakt med dessa och berätta hur de kan använda bygdegården även för annan verksamhet. Dessa ungdomar kan sedan bli ambassadörer gentemot andra ungdomar.

Om det inte kommer ungdomar till aktiviteter i bygdegården finns det anledning för föreningsstyrelsens ledamöter att fundera på vilka ungdomar de känner i bygden. Det kan vara barnbarn, grannens barn, praktikanter på arbetsplatsen, kompisgänget som hänger utanför kiosken etc. Känner de till bygdegården? Vet de om att de får vara där? Skulle de vilja komma på några av de aktiviteter som föreningen redan har? Vilka andra aktiviteter skulle de vilja vara med och genomföra där? Som bygdegårdsfunktionär är det viktigt att visa på möjligheterna, vara lyhörd för önskemålen och bidra till att förverkliga drömmarna.

Många unga är idag inte delaktiga i bygdegårdsföreningen eftersom de ännu inte fått frågan om att delta. Bygdegårdsrörelsen behöver bli bättre på att våga ta kontakt och att våga fråga unga om att delta.

Samverka med andra aktörer i bygden

Ett sätt att få ungdomar att upptäcka bygdegården är att samverka med andra lokala aktörer som redan har kontakt med ungdomar. Sådana aktörer kan till exempel vara skolan eller föreningar med många ungdomar i sin verksamhet, till exempel idrottsföreningar och andra föreningar som ökar mångfalden i våra föreningar. Dessa aktörer kan ha glädje av att nyttja bygdegården och samtidigt få ungdomar att upptäcka bygdegården.

Rekrytera ledare

Många ungdomar är med rätt stöd beredda att själva vara ledare för verksamhet i bygdegården. Då kan det räcka att den ungdomsansvariga i bygdegårdsföreningens styrelse finns till hands som ett bollplank.

Tips: Svårt att få igång diskussionen? Här följer ett antal tips & tricks.

1. Byt miljö. Sätt er i ett annat rum i bygdegården, på ett café eller på gräsmattan utomhus. Förändringar i miljön kan stimulera diskussionerna.

2. Minska gruppen. Dela upp er i mindre grupper om 2 eller 3 personer. Det ökar delaktigheten och möjligheten att få fram bra idéer.

3. Processledare. Be om hjälp och ta in någon som inte är med i styrelsen som får leda diskussionen. Kolla gärna med riksförbundet, någon av de ungdomsorganisationerna som är anslutna till förbundet eller Studieförbundet Vuxenskolan.

I andra fall behövs det vuxna ledare på plats. Att hitta ledare kan vara en utmaning, men ofta är det lättare att hitta många ledare som var och en tar på sig mindre, begränsade uppdrag än några få som ska ta ansvar för allt. Att personligen fråga många personer, även dem som inte på annat sätt är engagerade i bygdegårdsföreningen, om att vara ledare några gånger per termin är ofta en nyckel till framgång.

Samverka med barn- och ungdomsorganisationer

Det finns flera fördelar med att driva ungdomsverksamheten i en barn- och ungdomsorganisations regi. Ungdomar skolas i demokrati och utvecklas då de själva får ta ansvar för och leda verksamheten. Dessutom erbjuder ungdomsorganisationen ekonomiskt stöd och ordnar olika arrangemang för ungdomar, till exempel utbildningar och läger.

Fyra ungdomsorganisationer är medlemmar i Bygdegårdarnas Riksförbund och känner därför bygdegårdsrörelsen särskilt väl. De fyra organisationerna är Vi Unga, 4H, CUF (Centerpartiets Ungdomsförbund) och JUF (Jordbrukare-Ungdomens Förbund). Som bygdegårdsförening är det klokt att välja organisation att ta kontakt med beroende på ungdomsverksamhetens inriktning och/eller att välja organisation som är särskilt stark i området.

Möjliggör styrelseengagemang

Många ungdomar har, precis som många människor i andra åldrar, mycket att bidra med i styrelsearbete på olika nivåer inom bygdegårdsrörelsen. Det är viktigt att styrelsearbete och mötesformer utformas på ett sätt som gör att även ungdomar känner sig välkomna. Ungdomar ska bemötas på samma sätt som vuxna när förslag prövas och ansvar fördelas. De ska ha möjlighet att påverka och förändra invanda arbetsformer. Flera ungdomar i en styrelse skapar i regel ett klimat som gör det lättare för ungdomar att ta plats.

Fundera: Hur tycker du att bygdegårdsrörelsen ska ge plats för ungdomar?

Visste du att det finns en ungdomssektion på hemsidan med inspiration, tips på verksamhet och finansiering? Besök bygdegardarna.se/ung

Om oro och skadegörelse

Det finns hos många bygdegårdsföreningar en oro för att ungdomar ska förstöra om de får hyra bygdegården. Den oron ska tas på allvar, men den får aldrig bli ett hinder för ungdomars verksamhet i bygdegården.

Verksamhet med stor grad av aktivitet och rörelse, däribland mycket ungdomsverksamhet, sliter mer på bygdegården än lugnare verksamhet där människor sitter stilla. Å andra sidan får verksamhet slita på bygdegården. Bygdegården finns till för verksamheten, inte tvärtom.

När det gäller skadegörelse är det värt att notera att Bygdegårdarnas Riksförbunds försäkringskansli ytterst sällan får försäkringsärenden kopplade till ungdomsverksamhet. Det finns alltså inga belägg för att ungdomar skulle vara mer benägna än vuxna att förstöra bygdegården. Ungdomar som känner sig delaktiga i sin bygdegård vårdar den också.

Att lära känna varandra över generationsgränserna är sannolikt det bästa sättet att både minska oron för skadegörelse och förebygga risken för skador. Människor som känner varandra känner en större tillit till varandra och har mindre anledning både att misstro någon annan och att förstöra för någon annan.

Om något ändå skulle gå snett vid uthyrningen är det viktigt för föreningen att utöva ett klokt ledarskap med syfte att skapa både ett lärande och en fortsatt god relation mellan ungdomarna och föreningen. Det finns exempel på föreningar som uppnått just detta genom att låta ungdomarna vara med och återställa det som förstörts eller genom att samla ungdomarna och deras föräldrar för ett samtal.

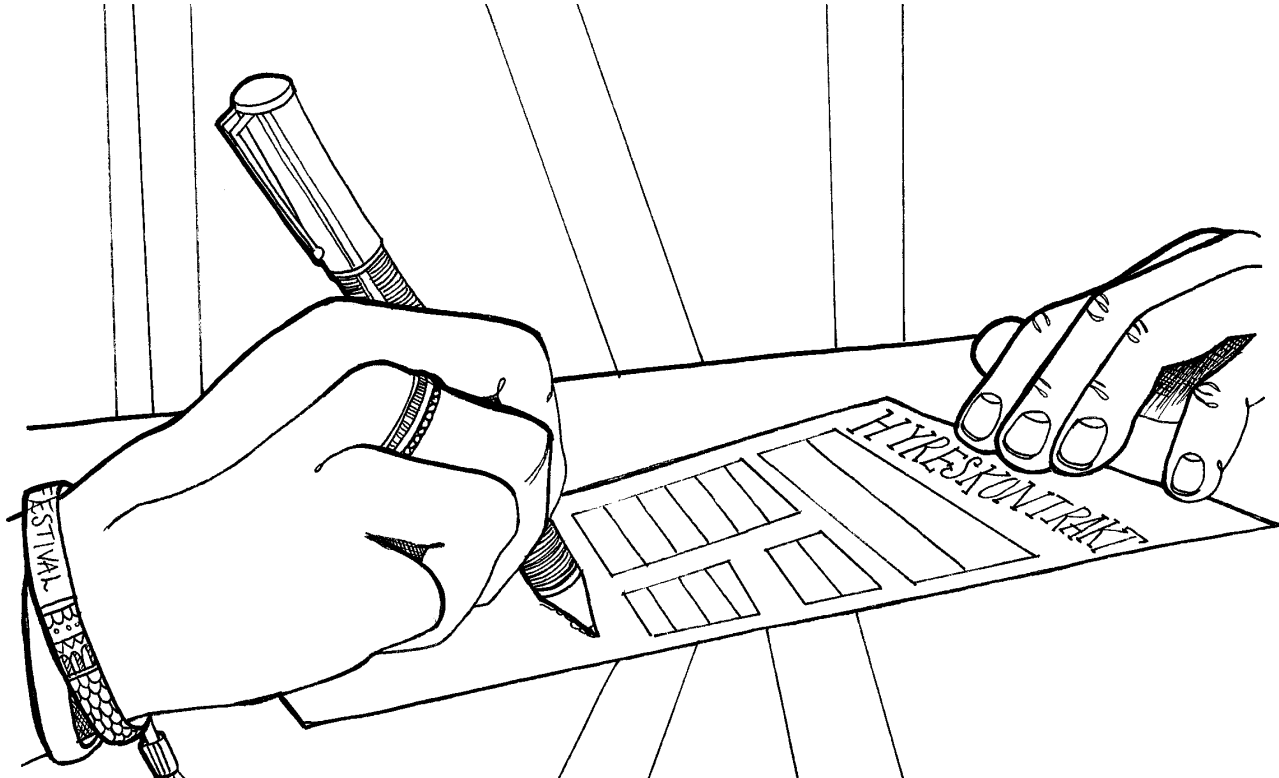
Fundera: Hur kan ni göra för att förebygga oro/rädslor för skadegörelse?

Ungdomsansvariga i föreningen

Vid varje årsmöte rekommenderar Bygdegårdarnas Riksförbund föreningarna att välja en ungdomsansvarig i styrelsen. En ungdomsansvarig är en person som får löpande information från förbundskansliet om det som händer på ungdomssidan. Den personen behöver inte per automatik vara den som driver alla ungdomsaktiviteter i bygdegården.

Vill ni veta mer om vad det kan innebära att vara en ungdomsansvarig i en förening? Ta kontakt med förbundskansliet eller klicka er in på hemsidan www.bygdegardarna.se/ung

Om åldersgräns vid uthyrning

Bygdegårdarnas Riksförbund rekommenderar bygdegårdsföreningarna att alltid skriva avtal med hyresgästen. En person som är under 18 år har som huvudregel inte rätt att ingå avtal. Vid uthyrning till förening är det emellertid inget hinder att skriva avtal med en person som är under 18 år, under förutsättning att han eller hon utsetts till firmatecknare för sin förening. Eftersom personen representerar föreningen, inte sig själv, spelar det ingen roll om han eller hon är myndig eller inte. Många ungdomar hyr bygdegården för första gången som företrädare för en ungdomsorganisation med verksamhet i bygdegården. En sådant första möte sak bejakas.

När en person som är under 18 år vill hyra bygdegården för privat sammankomst, bör avtal istället skrivas med personens målsman, som då blir den som hyr bygdegården. Bygdegårdarnas Riksförbund rekommenderar bygdegårdsföreningarna att ha en åldersgräns på just 18 år för uthyrning till privata sammankomster. Att ha en åldersgräns som är högre än myndighetsåldern harmoniserar illa både med synsättet att bygdegården är öppen för alla och med ändamålsparagrafen i normalstadgar för förening, vilken anger att lokalen ska uthyras "opartiskt".

Visste du att cirka 80 procent av distrikten har utsett ungdomsansvariga? Och att motsvarande siffra hos föreningarna endast är cirka 15 procent?

Tips: Kreativa metoder

- 1. Brainstorma.** Släpp loss fantasin helt och skriv ner så många idéer som möjligt på fem minuter, utan att värdera dem. Läs sedan upp idéerna för varandra i gruppen och gör om processen ytterligare en gång. Det är viktigt att ni inte värderar idéerna.
- 2. Alfabetet.** Kom på idéer utifrån bokstäverna i alfabetet, en för varje bokstav.
- 3. Tvärtom.** Vänd på frågan och lista alla era idéer/förslag. Exempel: "Hur kan vi få färre ungdomar delaktiga?" När ni är klara vänder ni på både frågan och svaren.
- 4. Ifrågasättaren.** I grupper om max 4-5, är ni fler bör ni dela upp er i mindre grupper. Utse en person i gruppen till "ifrågasättaren". Diskutera sedan problemet/utmaningen och "ifrågasättaren" har nu uppdraget att ifrågasätta så mycket som möjligt. Ställ den irriterande frågan "Varför" om och om igen.

För fler tips, ta hjälp av riksförbundet eller Studieförbundet Vuxenskolan.

Använd gärna post-it lappar, så kan ni efter varje övning kategorisera och flytta runt era idéer för att få bättre överblick.

Fotografer: Anders Karlsson, Jakob Sjöström och Jasmine Sundblad. Illustrationer: Emelie Öberg

Bygdegårdarnas Riksförbund

Post: 105 33 Stockholm • Besök: Franzégatan 6, Stockholm
Epost: info@bygdegardarna.se • Telefon: 08-440 51 90
Hemsida: www.bygdegardarna.se